

KIESRAAD

Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onderwerp
Stempassen

Na afloop van de Tweede Kamer-verkiezingen ziet de Kiesraad aanleiding om een aantal zaken te evalueren. Eén daarvan betreft het experiment 'Stemmen in een Willekeurig Stemlokaal'. In deze brief wil de Kiesraad u de volgende opmerkingen, mede ingegeven door vragen en opmerkingen die zijn binnengekomen bij het Informatiepunt Verkiezingen, meegeven. Onderstaande opmerkingen lopen vooruit op een meer algemene evaluatie van de Tweede Kamerverkiezingen, omdat de Kiesraad meent dat problemen met de stempassen bij de verkiezingen van de leden van de Provinciale Staten op 7 maart 2007 zoveel mogelijk beperkt dienen te worden.

De Kiesraad heeft op de dag van de stemming, 22 november jl., meer dan honderd klachten per telefoon en mail binnengekregen van kiezers die geen gebruik konden maken van hun kiesrecht omdat zij niet (meer) in het bezit waren van hun stempas. Ook na de dag van de stemming heeft de Kiesraad hierover vele brieven ontvangen. Het onderwerp heeft ook in de media de aandacht getrokken. Ook de commissie voor de geloofsbrieven van de Tweede Kamer heeft in haar verslag in het kader van het geloofsbrievenonderzoek aandacht aan deze kwestie besteed.

De Kiesraad ziet in dat het voor kiezers heel aantrekkelijk is om in alle stembureaus binnen de gemeenten te kunnen stemmen, zonder eerst een kiezerspas te hoeven aanvragen. Aan de andere kant moet worden vastgesteld dat vele kiezers niet goed op de hoogte waren van het feit dat een stempas een ander karakter heeft dan een oproepingskaart en dat dat gevolgen heeft voor de mogelijkheden om alsnog aan de stemming deel te nemen, als de stempas in het ongereede is geraakt. Het is de Kiesraad bekend dat er door gemeenten verschillend kan worden en is omgegaan met de termijn waarbinnen de kiezer een nieuwe stempas kan aanvragen wanneer een stempas in het ongereede is geraakt of wanneer ten onrechte geen stempas is ontvangen. Gelet op artikel 5, eerste lid, van het Tijdelijk experimentenbesluit Kiezen op Afstand dient een aanvraag uiterlijk op de derde dag voor de verkiezingen door de burgemeester te zijn ontvangen. Het tweede lid van dit artikel bepaalt vervolgens dat de burgemeester, in afwijking hiervan, kan besluiten dat een aanvraag uiterlijk de

Datum
21 december 2006

Ons kenmerk
2006-0000425212

Onderdeel
Kiesraad

Inlichtingen
mw. mr. R. Hoorweg
T 070-426 7201
F

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

02012007

Datum
21 december 2008

Ons kenmerk
2008-0000425212

Onderdeel
Kiesraad

eerste dag voor de dag van de stemming dient te zijn ontvangen. De Kiesraad onderkent dat kleinere gemeenten in de regel makkelijker in staat zijn om een kortere termijn te hanteren omdat het negatieve register in kleinere gemeenten gemakkelijker vlak voor de stemming is aan te passen dan in grotere gemeenten. Hij pleit er niettemin voor meer uniformiteit te betrachten als het gaat om het hanteren van termijnen. Verschillende termijnen leiden tot onduidelijkheid (en soms onbegrip) bij aanvragers van een nieuwe stempas. De Kiesraad realiseert zich dat de wettelijke bepalingen op het punt van de termijnen niet voor de statenverkiezingen kunnen zijn aangepast. Hij geeft u wel in overweging in de circulaire een aanbeveling in bovenbeschreven zin te formuleren voor de gemeenten.

In het verlengde hiervan ligt de aanbeveling om bij de komende statenverkiezingen in de voorlichting naar de kiezer toe duidelijk(er) aan te geven dat het aanvragen van een nieuwe stempas gebonden is aan een termijn. De kiezer is gewend om, bij het in ongerede raken van zijn oproepingskaart, in het stemlokaal alsnog de mogelijkheid te krijgen om te stemmen door een vervangende oproepingskaart van het stembureau te ontvangen. De Kiesraad heeft veel berichten ontvangen van kiezers die, vanwege het feit dat zij niet op de hoogte zijn van dit verschil, geen gebruik hebben kunnen maken van hun stemrecht. De Kiesraad heeft aan dit specifieke punt in zijn advies van 17 oktober 2003 reeds nadrukkelijk aandacht besteed. Ook zou, zoals de commissie voor de geloofsbrieven van de Tweede Kamer heeft voorgesteld, aan gemeenten gevraagd kunnen worden ruime bekendheid te geven aan het moment van verzending van de stempassen, zodat kiezers die deze niet hebben ontvangen, zich er tijdig van bewust worden dat zij een vervangende stempas moeten aanvragen.

De derde opmerking van de Kiesraad heeft betrekking op het ontbreken van de legitimatieplicht bij het stemmen in een willekeurig stemlokaal. Aan de kiezer met twee volmachtbewijzen kan door een lid van het stembureau gevraagd worden zich te legitimeren, gelet op het risico van fraude. De Kiesraad heeft van verschillende stembureaus vernomen dat men een voorkeur heeft voor een wettelijke verplichting tot legitimatie in plaats van een bevoegdheid te vragen naar een legitimatiebewijs, om zo iedere schijn van willekeur te voorkomen. In het algemeen raakt de burger steeds meer gewend aan de legitimatieplicht. Het is door een aantal kiezers met volmachten als vreemd ervaren dat men zich bij het uitoefenen van het kiesrecht niet diende te legitimeren. De Kiesraad realiseert zich dat een wetswijziging op dit punt voor de komende statenverkiezingen niet haalbaar is, maar vraagt hiervoor wel nadrukkelijk uw aandacht. Ook aan dit punt zou in de circulaire (opnieuw) aandacht kunnen worden besteed.

Het experiment wordt, zowel na de Tweede Kamer- als na de Provinciale Statenverkiezingen, geëvalueerd. De Kiesraad verzoekt u om in overleg met de Tweede Kamer met de verdere behandeling van het wetsvoorstel tot invoering van het stemmen in een willekeurig stemlokaal in alle gemeenten te wachten tot na de evaluatie van het experiment bij de statenverkiezingen van 7 maart 2007. Pas na

02012007

Datum
21 december 2008

Ops kenmerk
2008-0000425212

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 3

deze evaluaties kunnen de voor- en nadelen van het gebruik van de stempas tegen elkaar worden afgewogen. De Kiesraad acht het wenselijk dat hij wordt betrokken bij de gehele evaluatie van de experimenten.

Tenslotte pleit de Kiesraad ervoor dat er op korte termijn duidelijk gecommuniceerd wordt met gemeenten over de mogelijkheid om zich aan- dan wel af te melden voor deelname aan het experiment voor de komende Provinciale Statenverkiezingen. De Kiesraad kan zich voorstellen dat gemeenten zich niet realiseren hoe de procedures op dit punt precies werken.

DE KIESRAAD,

voor deze,

H.R.B.M. Kummeling,

voorzitter

J. Schipper-Spanninga,

secretaris-directeur

02012007